

Studentski predstavnik – pravnik, političar ili ekonomist?

Student Representative, Jurist, Politician or Economist?

Eugen Car*, Lara Dragić

Sažetak. Studentski predstavnici su studenti izabrani na studentskim izborima koji zastupaju interese svojih kolega studenata u sustavu visokog obrazovanja. U ovom preglednom članku razmotrit ćemo pozadinu i ulogu studentskih predstavnika iz triju različitih perspektiva: pravničke, ekonomske i političke, a na kraju ćemo ih uključiti i kontekst studentskih udruga. Pravni model naglašava potrebu za pravnom stručnošću studentskih predstavnika u cilju najbolje zaštite studentskih prava. Ekonomska perspektiva naglašava važnost ekonomske pismenosti u donošenju odluka o fiskalnim pitanjima. Treća perspektiva, politička, ističe političke vještine i pregovaračke sposobnosti studentskih predstavnika kao one ključne. Holistička perspektiva naglašava potrebu za kombinacijom različitih vještina, znanja i kompetencija. Uloga studentskih udruga u razvoju studentskih predstavnika zanimljiv je faktor u razvoju i djelovanju studentskih predstavnika kojemu treba pridati više značaja. Zaključak sugerira da kvalitetni studentski predstavnici trebaju raznovrsna znanja i kompetencije te opsežno razumijevanje studenata i studentskog života. Na pitanja kako netko postaje studentski predstavnik te stječe li on znanja usput ili ih donosi od prije, nema jasnog odgovora, a rasprava o idealnoj pozadini za predstavnike naglašava potrebu za sveobuhvatnim znanjima i vještinama studentskog predstavnika.

Ključne riječi: studentski predstavnik; studentska udruga

Abstract. Student representatives are students elected in student elections who represent the interests of their fellow students in the higher education system. In this overview article, we will consider the background and role of student representatives from three different perspectives: legal, economic, and political. We will also include student representatives in the context of student associations. The legal model emphasizes the need for student representatives' legal expertise to best protect student rights. The economic perspective emphasizes the importance of economic literacy in making decisions about fiscal matters. The third perspective, political, highlights student representatives' political skills and negotiation skills as a key one. A holistic perspective emphasizes the need for a combination of different skills, knowledge, and competences. Student associations' role in student representatives' development is an interesting factor in the development and activity of student representatives that should be given greater importance. The conclusion suggests that quality student representatives require a variety of knowledge and competencies and a general understanding of students and student life. There is no clear answer to the question of how someone becomes a student representative and whether he acquires knowledge along the way or brings it from before, and the discussion about the ideal background for representatives emphasizes the need for comprehensive knowledge and skills of a student representative.

Keywords: student association; student representative

Sveučilište u Rijeci, Medicinski fakultet,
Rijeka, Hrvatska

***Dopisni autor:**

Eugen Car
Predsjednik Studentskog zbora Medicinskog
fakulteta u Rijeci
Sveučilište u Rijeci, Medicinski fakultet
Braće Branchetta 20, 51000 Rijeka, Hrvatska
e-mail: eugen.car@student.uniri.hr

<http://hrcak.srce.hr/medicina>

PREGLED POZADINE I ULOGE STUDENTSKIH PREDSTAVNIKA

Studentski predstavnici su studenti izabrani na studentskim izborima. Oni zagovaraju prava i štite interese svih studenata koje predstavljaju na fakultetima i sveučilištima. Sudjelujući u upravnim tijelima i akademskim odborima, pružaju studentsku perspektivu o politikama, programima, infrastrukturi, regulativi, resursima i svemu ostalome što ima utjecaja na studentski život¹.

Studentski predstavnici predstavljaju glas studenata koji se svojim djelovanjem zalažu za studente i štite prava studenata. Kako bi to uspjeli činiti, potrebno je da posjeduju određene kvalitete i vještine. Sposobnost iščitavanja pravilnika – karakteristika pravnika, razumijevanje financija – karakteristika ekonomista i pregovaračke vještine – karakteristika političara, ključne su za što kvalitetniji rad studentskih predstavnika.

Sada se postavlja pitanje – tko su to studentski predstavnici i, još važnije, koje to kvalitete studentski predstavnik mora imati da bi postao studentski predstavnik te koje kvalitete student stječe studentskim predstavnštvom? Naravno, na to pitanje nema jasnog i točnog odgovora, već nam ono otvara put ka vječnoj raspravi o idealnoj pozadini i vještinama studentskih predstavnika.

U ovom članku pokušat ćemo pregledati literaturu, dati svoj pogled te pokušati donijeti neke svoje zaključke. To ćemo učiniti rastavljanjem sfere studentskog predstavnštvu u tri istaknute perspektive – perspektivu pravnika, ekonomista i političara. Na kraju ćemo pokušati sintetizirati holističku perspektivu studentskog predstavnštvu te kratko se taknuti studentskih predstavnika i studentskih udruga u koje je zapravo većina studentskih predstavnika uključena.

STUDENTSKI PREDSTAVNIK – PRAVNIK

Stav nekih članova akademske zajednice govori da bi studentsko predstavnštvu trebalo kao preduvjet imati dobro poznavanje prava i analitičkih vještina. Studentski predstavnici koji posjeduju ta znanja trebali bi biti u mogućnosti najbolje zaštititi studentska prava². Studentski predstavnici

često pomažu studentima sudjelovanjem u disciplinskim postupcima, provjeravaju usklađenost obrazovne politike sa zakonima i propisima, daju smjernice kolegama o pravnim pitanjima, a u nekim slučajevima službeno sudjeluju u sudskim postupcima protiv ustanova³. Razumijevanje pravnih okvira, regulative, sudskih i parničnih postupaka omogućuje predstavnicima lakše utvrđivanje povreda studentskih prava te omogućuje pravovremeno i ispravno pokretanje pravnih radnji ili tužbi⁴.

Pravnički model studentskog predstavnštvu govori o neophodnosti pravnih alata studentskog predstavnika zbog inherentno nejednakog odnosa moći studenata i institucijske uprave⁵. S druge strane, ovaj pristup studentskom predstavnštvu šteti odnosima studenata i upravne administracije stvarajući pogled koji generira veću količinu pravnih sporova koji bi se mogli nemjerljivo bolje riješiti suradnjom⁶. Pretjerani legalizam također može obeshrabriti institucije da preuzmu određene rizike zbog straha od pravne odgovornosti⁷. Općenito, možemo zaključiti da je pravna stručnost svakako cijenjena, ali nedvojbeno nedostatna sama po sebi.

STUDENTSKI PREDSTAVNIK – EKONOMIST

Druga perspektiva predlaže pogled na studentske predstavnike kao na osobe koje trebaju imati snažne ekonomske, statističke, računovodstvene, proračunske i druge slične vještine odnosno znanja⁸. Studentski predstavnici često sudjeluju u radu institucijskih tijela u kojima sudjeluju u odlučivanju o raznim ekonomskim pitanjima, od određivanja školarina i naknada, institucijskih proračuna, investicijskih prioriteta, pregovora o ugovorima, pa sve do procjena raznih projekata⁹. Znanje u područjima mikroekonomije, analize troška i koristi te financijskog modeliranja omogućuje predstavnicima da s lakoćom procijene predmete te ojačaju glas studenata po pitanju fiskalnih problema i politika¹⁰.

Zagovornici ove perspektive vjeruju da ekonomska pozadina pomaže predstavnicima da budu kritičniji te da osigurava da se interesi studenata uzimaju u obzir pri raspodjeli resursa¹¹. Kritičari se suprotstavljaju toj paradigmi obrazovanja koje ga uokviruje u čisto monetarnim okvirima⁴. Eko-

nomska perspektiva ima svoje mane i u zanemaranju brige o socijalnoj pravdi te može dovesti do argumenata učinkovitosti ispred pravednosti⁶.

STUDENTSKI PREDSTAVNIK – POLITIČAR

Treće stajalište naglašava nužnost političke oštrogosti i vještina pregovaranja studentskih predstavnika. Navedeno bi studentskim predstavnicima znatno olakšalo utjecanje na odluke te zastupanje svojih stavova i ciljeva². Svladavanje složene institucijske birokracije te zastupanje studenata različitih potreba, motiva i svjetonazora zahtijeva izgradnju saveza, lobiranje, pregovaranje i poznavanje kompromisa³. Uz službena mjesta u tijelima i odborima institucija, studentski predstavnici moraju i u drugim prostorima te raznim prilikama proaktivno zagovarati i vršiti pritisak u želji postizanja ciljeva⁷.

Naglasak je ove perspektive svakidašnje donošenje odluka koje nisu nastale sukladno formalnim pravilima izolirane od drugih utjecaja, već nastaju kroz stalna nadmudrivanja i pregovore aktera⁹. Kritičari tvrde da „stranačko“ ponašanje predstavnika može naštetiti idealnoj neutralnosti te da su politički kanali jedna od mnogih, ali ne i nužna opcija za studentskog predstavnika¹¹.

PREMA HOLISTIČKOJ PERSPEKTIVI

Svaka perspektiva koju smo sagledali nudi vrijedne uvide i čvrste argumente. Njihov konsenzus leži u perspektivi gdje kvalitetno studentsko predstavništvo zahtijeva spajanje raznih kategorija vještina i znanja⁸. Pravna, ekonomska i politička oštrogost trebale bi se ispreplitati sa snažnim razumijevanjem studentskog života i konteksta visokog obrazovanja¹. Predstavnici ne mogu kompleksne institucijske izazove svesti samo na pravne, ekonomske ili političke probleme¹⁰. Uspješno zastupanje podrazumijeva razvoj vlastitog pristupa koji se temelji na promjenjivim potrebama institucije i karakteristikama studentskog tijela⁴.

STUDENTSKE UDRUGE I STUDENTSKO PREDSTAVNIŠTVO

Mnogi studentski predstavnici uključeni su i u studentske udruge, odnosno neprofitne organizacije. Zapravo, nerijetko se studenti prvo uključuju u projekte studentskih udruga koje im utkaju put

ka studentskom predstavništvu kasnije. Sudjelovanjem i volontiranjem u organizaciji studentskih projekata u sklopu studentskih udruga, studenti mogu od prvog dana svog studija dobiti nove uvide u sfere koje im, možda, nisu do tada bile od interesa, ali su ključne za rad samih udruga i održavanje projekata. Ondje se studenti često prvi put susreću s mnogim novim izazovima. Stvaranje godišnjeg plana rada te uvijek povezanog, financijskog plana odnosno proračuna, ali i koordinacija većeg broja ljudi u zajedničkom radu,

Uključenost i aktivnost u studentskim udrugama poboljšavaju svaki aspekt studentskog života dajući studentima priliku ne samo stvarati poznanstva i zabavljati se nego i širiti svoja znanja u brojnim područjima. Udruge čine važan dio razvoja studentskih predstavnika omogućavajući im uvid u razmišljanja studenata koje predstavljaju i razvijanje za to potrebnih vještina.

samo su neke od vještina koje studenti mogu steći, a koje im mogu biti iznimno korisne kako u daljnjem tijeku studija tako i u daljnjem životu i karijeri. Osim ovih klasičnih, studentima se pruža prilika razvijanja u današnjem svijetu sve važnijih i naglašenijih, takozvanih „mekih“ vještina. Međuljudske vještine, sposobnost motiviranja drugih i okupljanje ljudi oko zajedničkih ciljeva samo su neke od „mekih“ vještina koje omogućuju učinkovit rad s različitim profilima ljudi, rad u timu, iskustva rješavanja sukoba te strukturiranu izgradnju poslovnih i privatnih odnosa – što je svakako ključ uspjeha u bilo kojoj karijeri. Iz tog je razloga rad u udrugama često prethodnik ozbiljnijeg studentskog aktivizma, ne samo zbog ranije navedenog stjecanja vještina već pretežno zbog upoznavanja većeg broja studenata, čime imaju priliku dobiti mnogo različitih uvida u studentske problematike, što im kasnije naravno omogućava bolje zastupanje studenata, studentskih potreba te rješavanje njihovih problema. Upravo kroz to zastupanje kolega student gradi samopouzdanje u javnom govoru i izoštava pregovaračke talente.

ZAKLJUČAK

Uzimajući sve rečeno u obzir, studentski predstavnici zauzimaju jedinstvenu poziciju koja se ne

može svesti ni na jedan akademski identitet – poput pravnika, ekonomista ili političara. Kvalitetni studentski predstavnici trebaju imati mješavinu pravnih, analitičkih i političkih vještina upotpunjenih snažnim razumijevanjem studenata i studentskog života.

Na pitanje postaje li netko studentski predstavnik jer već od ranije ima razvijene ove vještine ili ih student stječe kroz studentski aktivizam, nema u potpunosti točnog odgovora. Studenti se većinom istaknu svojim organizacijskim i *problem solving* vještinama koje onda dalje, uz naravno ostale, razvijaju kroz rad i iskustvo.

Postoje dugogodišnje rasprave o idealnoj pozadini i usmjerenju za predstavnike, ali literatura sve više naglašava svestrane, sveobuhvatne kompetencije studenata umjesto uske specijalizacije.

Izjava o sukobu interesa: Autori izjavljuju kako ne postoji sukob interesa.

LITERATURA

1. Luescher-Mamashela T. Student governance in transition: University democratisation and managerialism in South Africa. *Perspectives in Education* 2015;33:42–52.
2. Davidson S. The lawyerization of student discipline. *Journal of College and University Law* 2010;36:289–336.
3. Simpson B. From dispute resolution to strategic partnership? The evolving role of the student representative in higher education. *Journal of Educational Administration and History* 2017;49:36–49.
4. Saha J. Litigious or collaborative: Rethinking the student-administration relationship. *Chronicle of Higher Education* 2020;67:A56.
5. Zuo B, Ratsoy EW. Student participation in university governance. *Canadian Journal of Higher Education* 1999; 29:1–26.
6. Peters T. Following the money: The benefits of financial literacy training for student governments. *Journal of Higher Education Policy and Management* 2019;41: 374–88.
7. Neumann A. Political savvy: The neglected competency in leadership education. *Journal of Leadership Studies* 2016;10:53–60.
8. Davis J. Student leaders or budget analysts? The risks of encouraging an economic logic in higher education governance. *Harvard Educational Review* 2015;85: 287–302.
9. Henderson A. Beyond politics: The risks of partisan behavior by student government associations. *Journal of Higher Education Policy and Management* 2017;39: 653–64.
10. Dunne E, Owen D. *The student engagement handbook: Practice in higher education*. Bingley, UK: Emerald Group Publishing Limited, 2013.
11. Rodrigues A. Student power and institutional budgets: Constructive partnerships or fundamental tensions? *Perspectives: Policy and Practice in Higher Education* 2021;25:73–9.